

Esitutk. toim. 21/19.2.1986

M

Kosken Hl. kk:n Tervalan Santahaudanmäen rautakautisen ruumiskalmiston tarkastus 5.11.1985

Kunta: Koski Hl.

Kylä: Kirkonkylä

Tila: RN:o 5:3, om. Kuljetusliike Tervala, 16800 KOSKI Hl., puh. 918-641167

Peruskartta 2133 09 KOSKI Hl.

Koordinaatit: x = 6769 66

y = 561 55

z = n. 140

Aiemmat löydöt: KM 15444, 15463, 22079:1 - 5

Tähän kertomukseen liittyvät löydöt: KM 23043:1 - 8

Tämän kertomuksen liitteet: ote peruskartasta, kuvataulu (neg. 63810)

Anna-Liisa Hirviluodon tark. kert. 1964 (1963)

J.-P. Taavitsaisen tark. kert. 1984 (1983 - 1984)

Marraskuun 4. päivänä ilmoitti Satu Vilén, 16800 KOSKI Hl., museovirastoon ase- ja luulöydöstä, joka oli tehty 1.11. Kosken Tervalan Santahaudanmäen vanhastaan tunnetulta löytöpaikalta tasattaessa vanhan sorakuopan pohjaa kuorma-autohallin pihaksi. Sorakuopan eteläreunan kaakkoiskulmassa, kuopan ja Lahti - Hämeenlinna-tieltä Kurjalaan vievän maantien välissä, oli ollut vielä jäljellä maakannasta, josta aiemmat löydöt: rautakirves (15444), hevosenkenkäsolkki (15463), miekan säilän katkelma ja neljä keihäänkärjen katkelmaa (22079:1 - 5) ovat peräisin. Tästä kannaksesta kauhaisi maansiirtokone esiin myös nyt kyseessä olevat uudet löydöt: katkelman miekan säilää, mutkalle taivutetun keihäänkärjen, kolme keihäänkärjen kärkikatkelmaa, kaksi rautakirvestä ja palamattomia ihmisluita, joukossa suuri osa pääkalloa ja leukaluuta ja leukaluuta (23043:1 - 8).

Tein tarkastusmatkan paikalle 5.11.1985. Mukanani oli virkavapaallaan tutkija J.-P. Taavitsainen esihistorian toimistosta. Haastateltaessa löytöpaikalla Onni Tervalaa (16800 KOSKI Hl.), joka on yksi löytäjistä, ilmeni, että löydöt tulivat varsin suppealta alueelta, n. 2 - 3 m maantien reunassa seisovasta puhelinpylvästä luoteeseen. Hänen mukaansa kyseessä

oli selvästi yksi ja sama hautaus: esineet ja luut tulivat noin runsaan neliömetrin alueelta, ja molemmat kirveet olivat kallon alla.

Maansiirtokoneen kauhan paljastettua haudan poimivat löytäjät talteen pinnalla näkyneet esineet ja luut sekä peittivät löytöpaikan ohuella hiekalla (paikka näkyi maassa pitkänomaisena läikkänä vaaleaa hiekkaa muun alueen harmaanruskean, sekoittuneen maan keskellä). Onni Tervalan mukaan löytökohtaan jäi tumma, pitkänomainen laikku (ilmeisesti haudan pohja). Tullessamme paikalle löydöt oli jo ehditty luovuttaa Marja Tokoin (Seilimäki 12 G, 02180 ESP00) haltuun, joka toimitti ne museovirastoon 18.11.1985.

Maan tasoituksen jälkeen oli maakannasta jäljellä vain runsaan neliömetrin laajuinen alue puhelinpylvään ympärillä. Koneen kauha oli viiltänyt sen pohjoissivuun tasaisen profiilin, jossa erottui selvästi vajaan 10 cm:n paksuinen tumma juova noin puolen metrin syvyydessä turpeen pinnasta. Kyseessä saattaa olla osa tuhoutunutta hautaa. Emme katsoneet aiheelliseksi alkaa kaatosateessa penkoa löytöpaikkaa tai puhelinpylvään jalustaa, vaan kaikki jätettiin ennalleen valokuvauksen jälkeen.

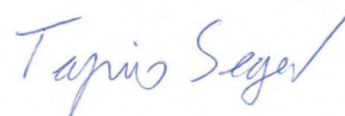
Löydöt ovat ilmeisesti, kuten edelliselläkin kerralla (ks. Taavitsaisen tark. kert.), peräisin ruumishaudasta, jonka arkun kansi on ollut kiinnitetty keihäänkärjillä. Tämän voi päätellä mutkalle taivutetusta kärjestä ja kärkikatkelmista, joihin on ruostunut kiinni puunkappaleita.

Pirjo Varjola (Hautala) on kaivanut paikalla 1964 (ei kertomusta, ei löytöjä), ja sinne on ennen tätä tehty kolme tarkastusmatkaa. Viimeisimmän (9.7.1984) yhteydessä J.-P. Taavitsainen kaivoi runsaat 10 koekuoppaa maakannakselle osumatta kuitenkaan hautoihin. Tällöin hän käytti myös toimiston metallinetsintä negatiivisin tuloksin (omasta kokemuksestani voin mainita, että kyseinen metallinetsin on lähes käyttökelvoton).

Onni Tervalan kanssa sovimme, että pihamaan tienviereiseen osaan ei kajota, ja hänen pyynnöstään lähetin 12.11. rauhoitustaulun pystytettäväksi paikalle.

Ensi kenttätökauden aikana on paikalla nähdäkseni ehdottomasti suoritettava koekaivaus, jonka yhteydessä tutkitaan säilynyt, peitetty haudan pohja, maapylväs puhelinpylvään juurella sekä koekuopin maantien vierustoja sen molemmin puolin.

Helsingissä 31.12.1985

Tapio Seger

OTE PERUSKARTASTA 2133 09 KOSKI HL

3 98

3 99

4 00

4 01

4 02

2134 07

4 03

Nak = +27°

Nak = $\begin{matrix} 563 \\ -19m \\ 25^{\circ} 10' \end{matrix}$

Nak =

KOSKI HL TERVALA SANTHAUDANMÄKI

Rautakautisen ruumiskalmiston tarkastus 5.11.1985

T. SEGER

F. 63810. Löytöpaikka kuvattuna koillisesta. Esineet löytyivät välittömästi vasemmalla näkyvän puhelinpylvään pohjoispuolelta. Etualalla näkyy Lahti - Hämeenlinna-tieltä Kutjalaan vievää tietä. Taustalla Tervalan talo.